

Fakultní učitel? Supervizor? Mentor?

Několik poznámek k vedení pedagogických praxí

Autor: doc. PhDr. Michaela Píšová, M.A., Ph.D.

Zdroj: Pedagogická orientace 2001, č. 2, s. 27–31

Vypracovala: Bc. Hana Šestáková

I. Úvodem

„Realizace změny ve vzdělávání není možná bez aktivní spolupráce a přímé účasti učitelů i všech ostatních pedagogických pracovníků“

Bílá kniha, 2000, s. 29

Předpoklad i prostředek úspěšné transformace našeho vzdělávacího systému:

- změna učitele
- z hlediska pojetí učitelské profese jde o výrazný posun od „modelu minimálních kompetencí“ k „modelu otevřené/široké profesionality“ (učitel jako facilitátor procesů učení a vývoje žáků, jako diagnostik jejich potřeb, jako manažer procesů vzdělávání)

Potřeba změn v přípravném vzdělávání učitelů:

- zvýšení akcentu na profesní komponentu, tj. pedagogicko-psychologickou složku v integraci s pedagogickou praxí, v jejímž rámci je možné rozvíjet profesní sebereflexi, jakožto základní nástroj profesního růstu učitele

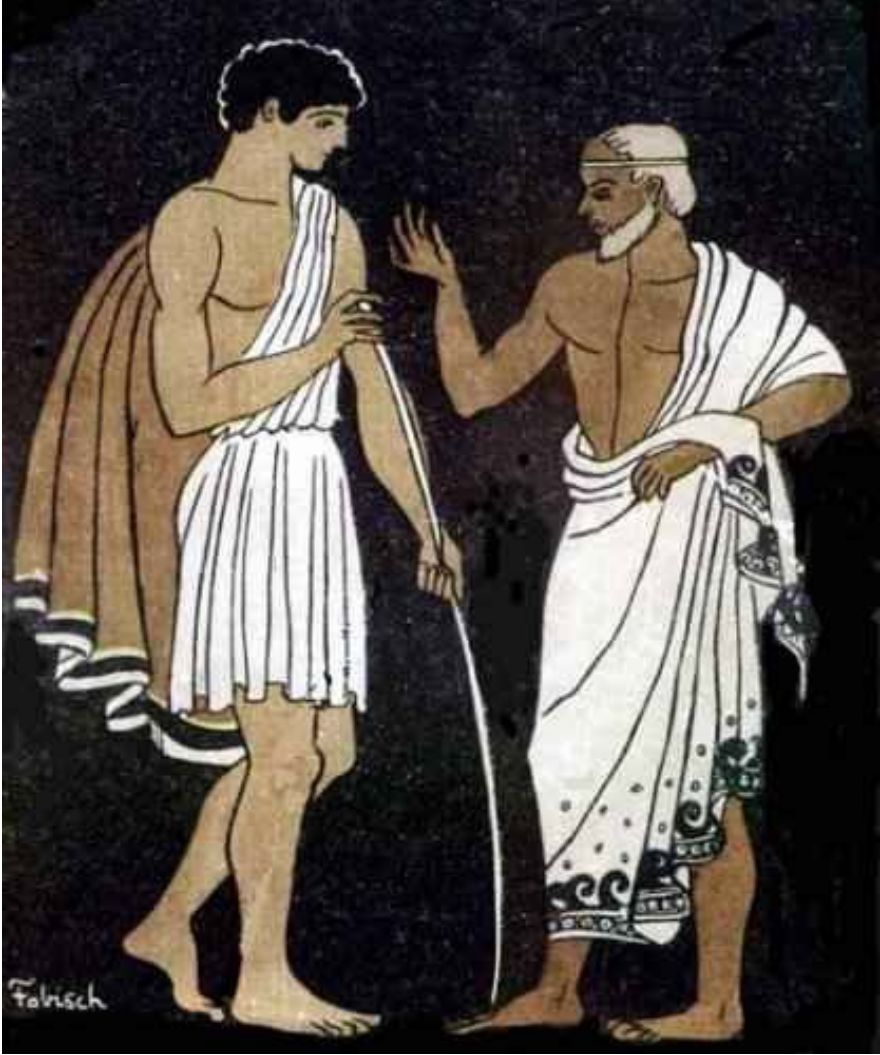
Pedagogická praxe:

- nutné navýšení časové dotace
- změna obsahu a cílů pedagogické praxe i procesů profesního učení
- spolupráce studenta učitelství se zkušeným učitelem z praxe

Pojetí vedení pedagogické praxe vycházejí z určitého modelu učitelské přípravy:

- model učednický
- model akademický
- model reflektivní

V posledních dvou desetiletích se ustálilo používání termínu **mentor**.

Historie:

Původ termínu najdeme v Homérově postavě Mentora, kterému svěřil Odysseus svého syna Telemacha do péče, když odjížděl do Trojské války. Ve starověkém Řecku bylo zvykem, že se mladíci učili od starších a zkušených mužů - svých osobních mentorů. Mentor byl „otcovskou postavou, rolovým modelem, poradcem, důvěryhodným rádčem, který předkládá výzvy a povzbuzuje. Mentor se stal synonymem pro moudrého a věrného strážce a učitele.

Mentor:

- „moudrý rádce“
- průvodce studenta-budoucího učitele na cestě k profesnímu růstu
- původní význam zachován v reflektivním modelu učitelské přípravy

Mentorování lze stručně popsat jako pomáhání druhému učit se.

V české odborné literatuře se v souvislosti s vedením praxí objevuje nejčastěji termín **fakultní učitel**, případně **cvičný učitel**.

Supervizor (Švec, 1999):

- ten, kdo vede, má „super vizi“, tedy ví, jaký je cíl a jak ho dosáhnout
- zdomácněl v přípravném vzdělávání učitelů anglického jazyka
- reflektuje akademický model učitelské přípravy

II. Některá teoretická východiska

Role mentora:

- Dle Carruthersena – rozdělení rolí do dvou základních skupin (první zdůrazňuje profesní růst studenta učitelství, druhá skupina rolí se zaměřuje i na osobnostní rozvoj)
- Sampson a Yeomanse – tři základní dimenze role mentora (strukturní, podpůrná, profesní)

Strukturní - hledání a zajišťování co možná nejlepších podmínek pro procesy profesního učení

Podpůrná - osobnostní aspekty (vztah mentor-student, redukce stresu)

Profesní - rozvoj učitelské kompetence budoucího učitele

ROLE	DIMENZE	PODROLE	STRATEGIE	
Mentor	Strukturní	Plánovač Organizátor Vyjednavač Uvádějíci	Vyjednávání Informování	
	Podpůrná	Hostitel Přítel (kolega) Poradce	Nezávazné povídání Povzbuzování Chvála Humor	
	Profesní	Školitel		Demonstrace, komentování napovídání, navrhování, sdělování, koučování
		Školitel nebo vychovatel		Spolupráce, přesvědčování, vysvětlování, modelování
		Vychovatel		Diskuse, reflektování, facilitace
	Hodnotitel		Pozorování, zaznamenávání, poskytování zpětné vazby	

Styly vedení studenta v průběhu pedagogické praxe (Bitljanová, 2000):

- Direktivní
- Alternativní
- Nedirektivní

Podstatná je volba stylu dle potřeb studenta a schopnost přecházet od jednoho stylu ke druhému, tak jak to vyžaduje konkrétní pedagogická situace a fáze profesního rozvoje studenta.

Stupně rozvoje (Rolph, 1993):

- Úvodní – orientován „na přežití“ (survival)
- Postupný – mentor facilitátorem procesů profesního učení
- Partnerský – spolupráce studenta s mentorem na úrovni kolegiální

-
- Činnost mentora je tak komplexní a náročná práce, že k ní nelze přistupovat bez specifické přípravy. Školení mentorů probíhá na pedagogických fakultách, k dispozici jsou již i příručky pro mentory.
 - Zahraniční šetření potvrdilo fakt, že vynikající a zkušený učitel-praktik nemusí být dobrým mentorem. Výzkum poukazuje i na vliv speciálně neškolených mentorů, kteří prosazují tradiční normy a praktiky, čímž omezují realizaci reformy.

III. Závěrem

Shrnutí:

- Podmínkou efektivity pedagogické praxe je její vedení mentorem
- Mentorování je specifická kvalifikace, která vyžaduje speciální přípravu (školení)
- Žádný učitel by bez této přípravy neměl studenta v průběhu pedagogické praxe vést
- Mentor je v přípravě budoucích učitelů rovnocenným partnerem univerzitních učitelů

Proto je třeba:

- Zavést a systematizovat přípravu mentorů
- Vypracovat standart přípravy mentorů, nástroje ověřování jeho dosažení a formu certifikace
- V rámci systému kariérního růstu učitele uznávat tuto kvalifikaci
- Zvýšit tím profesní status mentora, jeho prestiž a umožnit její finanční ohodnocení

Jak je na tom v tomto směru ČR?

Jaký je ideální počet studentů, které mentor na praktické výuce vede a za které zodpovídá?

Myslíte si, že má pro studenta učitelství smysl vidět vzorovou vyučovací hodinu?

Má smysl shlédnout nepovedenou vyučovací hodinu?

Děkuji za pozornost!

